

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-402-3-10>

THE MUSICAL UNIVERSE OF MYROSLAV SKORYK

МУЗИЧНИЙ ВСЕСВІТ МИРОСЛАВА СКОРИКА

Tarasova L. V.

*Teacher of Music-Theoretical
Disciplines
Communal institution “Kharkiv
Professional Higher College of Arts”
of the Kharkiv Regional Council
Kharkiv, Ukraine*

Тарасова Л. В.

*викладач музично-теоретичних
дисциплін,
Комунальний заклад «Харківський
фаховий вищий коледж мистецтв»
Харківської обласної ради
м. Харків, Україна*

Мирослав Михайлович Скорик (1938–2020) – відомий український композитор сучасності та представник художньо-естетичного напрямку «Нова фольклорна хвиля», заслужений діяч мистецтв (1969 р.) та народний артист (1988 р.), якому присвоєно почесне звання Героя України (2008 р.), ордени «За заслуги I, II, III ст.» (2010, 2006, 1998 рр.) та нагороджено Державною премією ім.Т.Шевченка (1987 р.).

Звертаючись до творчості М.Скорика, найперше інтонаційно згадується його найвідоміша «Мелодія ля-мінор», що написана до фільму «Високий перевал» (1981 р.) на замовлення кінорежисера В. Денисенка. Кінострічка розповідає про повоєнні роки в Галичині. Радянська цензура виступила із забороною показу українських націоналістів, що не співпадало із ідейними прагненнями кінорежисера. Саме тому він звертається до М. Скорика із проханням написати таку музику до кінофільму, яка могла б «розказати» глядачеві те, чого не можна показати – втілити своєрідний підтекст фільму. З моменту виходу на екран у 1982 р. «Мелодія» зажила самостійним життям. Уперше твір прозвучав для флейти і фортепіано, а згодом композитор зробив перекладення для скрипки і фортепіано, скрипки та оркестру. Вона існує і у вокальному трактуванні: із додатковим текстом її озвучила О. Білозір, З. Огневич. Як «Колискову» її виконала у 2022 р. співачка О. Полякова. І досі «Мелодія» входить до найбільш виконуваних творів М.Скорика по всьому світі. Це свідчить про народну популярність твору, в якому поєднано елегантність висловлювання, ліричність інтонацій, камерність та задушевність. Але дебютом написання музики до кінофільмів слід вважати створення музики до кінострічки Сергія Параджанова «Тіні забутих предків»

(1964 р.) за однойменною повістю М. Коцюбинського, завдяки чому Скорик і стає відомим на всю країну композитором. На той час кінорежисер С. Параджанов обирає серед кількох кандидатів, але зупинив свій вибір на композиторові-початківцю М. Скорику, висловивши свою думку: «Він правильно відчуває магію гір». Згодом на хвилі успіху кінострічки композитор створив «Гуцульський триптих», що закріпив його постать як представника «Нової фольклорної хвилі» в сучасній музиці. Як зазначає музикознавиця Л. Кияновська: «Дуже важливою прикметою естетики нового напрямку була її відкритість», можливість індивідуально підійти до синтезу «старого і нового», розставити акценти відповідно до конкретного задуму і стилю даного композитора» [2, с. 108]. Через цікавість до прадавніх архаїчних традицій з'являються твори, що продовжують неофольклорну лінію: Перший концерт для скрипки з оркестром, «Речитативи і рондо» для скрипки і фортепіано, програмні твори для фортепіано – «Бурлеска», «Лірник» та «Коломийка». Особливу популярність здобув «Карпатський концерт» для симфонічного оркестру (1973 р.), що інтонаційно поєднав гуцульські наспіви (імітація гри на трембіті) із гостросучасними ритмами джазу. За влучним порівнянням Л. Кияновської «народнопісенне ядро істотно інтелектуалізоване, доповнене і переосмислене крізь призму численних інших стилістичних тенденцій, насамперед через ідею джазової імпровізації, а попри те і через експресію барокової концертності». Саме цей твір із успіхом виконувався на концертах в багатьох країнах Європи та Америки, принісши автору світове визнання.

Використання «фольклорних фонем» М. Скориком у якості роботи із фольклорним джерелом характеризується імпровізаційністю звучання та осучасненням народно-етнічних зразків в передачі модернової трактовки музики. Сам М. Скорик зазначав, що «використання фольклорних елементів, народно-пісенних імпульсів – це для професійного композитора як своєрідний фермент або стимулюючі ліки...тут є безперечний закон – до якого б способу опрацювання фольклору не вдавався композитор, в авторському використанні не тільки народнопісенних цитат, але й жанрів, ладо-тональних засад, тембральних, виконавчих ефектів, які походять з фольклорних джерел, найважливіше – не втратити почуття міри, такту, не піддатися спокусі поверхового етнографізму» [3, с. 17].

Одним із головних здобутків композитора -Скорика є популяризація ритмів та інтонацій джазової та рок-музики, їх проникнення у сучасну академічну музику, хоча він ніколи не зараховував себе до

революціонерів чи бунтарів. Завдяки цікавості естрадою в юному віці, саме він вносить «легку» музику до класичних зразків і створює джазові парафрази на теми Л. Бетховена «До Елізи». Також композитор запропонував своє джазове трактування «Місячної сонати» (1 ч.) й «Апасіонати» (2 ч.) віденського класика. Крім бетховенських транскрипцій автором створено транскрипції фортепіанних п'єс французького імпресіоніста Моріса Равеля. Результатом долучення до написання естрадної музики стала прем'єра диска естрадних пісень М. Скорика «Намалой мені ніч» за сприяння управління культури Львівської облдержадміністрації. «Коли мене запитують, яку музику треба писати, я відповідаю: таку, яку хочеться слухати» – так окреслював композитор свої музичні орієнтири. Крім музики до кінофільмів М.Скорик є автором театральних вистав – опери «Мойсей» (2001 р.) за мотивами поеми І. Франка та балету «Повернення Баттерфляй» на тему із родинної історії про Соломію Крушельницьку. «Мойсей» представляє собою перший в Україні музичний твір, що отримав благословення Папи Римського Іоанна Павла II. За жанром предстала собою оперу-ораторію та продовжує лінію епічних драматичних творів у сучасній музиці. «Вона видається дещо незвичною для стилю композитора, оскільки витримана в урочистому, величому тоні, без звичної для М. Скорика експресії» [2, с. 110].

Протягом 1960–1980 рр. музику композитора відмічає тенденція ретроспективізму, що проявилась у зверненні до старовинних поліфонічних форм і жанрів (зокрема, партити), а також у розшифровці для камерного оркестру львівських лютневих табулатур XVI ст. Втілюючи у жанрі партити закладену в ній контрастність частин, композитор експериментує із різними виконавськими складами виконання – струнний та симфонічні оркестри, фортепіано соло, струнний квартет та квінтет духових інструментів. Іноді автор залучає програмні назви із філософською трактовкою окремих частин: Партита № 4 «Звучання», «Ритм», «Контрасти», «Речитатив» або поетичні назви на прикладі партити № 3 «Прелюдія», «Ніби вальс», «Пастораль», «Каприччіо», «Постлюдія». Початок 1980-х рр. відзначається неоромантичними тенденціями у пошуках у сфері ліричних образів і тем творчості. Цей період яскраво репрезентує написання віолончельного концерту (1983 р.). «Лірико-драматичні образи віолончельного концерту відкривають нову грань обдарування митця як тонкого музичного «психолога», здатного розкрити найпотаємніші порухи людської душі» [2, с. 110]. За цей твір композитор був удостоєний звання лауреата Державної премії ім. Т. Шевченка. В

аспекті постмодерністського тяжіння до гіпертекстуальності, тобто «діалогу культур» і залучення до своїх партитур чужого слова – в результаті з'являються твори «24 каприси» Н. Паганіні, фортепіанний концерт № 3, Фантазія на теми пісень «Бітлз» для струнного оркестру та інші твори.

М. Скорик-композитор є невід'ємний від Скорика-диригента та піаніста. Так, під час тижня музики Скорика у Львові у вересні 2008 р. з нагоди 70-річчя відомого українського композитора, маестро кілька разів особисто ставав за диригентський пульта, а також грав на фортепіано свої джазові п'єси. Із 1966 р. в зв'язку із переїздом композитора до Києва, де він обіймає посаду викладача консерваторії по класу композиції та формується як педагог. Серед його талановитих випускників, колишні учні Б.Лятошинського – Євген Станкович, Іван Карабиць та Олег Кива. Це нова плеяда композиторів, що згодом вплине на формування української музики сучасності. Серед теоретичних праць М. Скорика-теоретика слід відмітити його монографії: «Ладова система С.Прокоф'єва» (1969 р.), «Структура і виразна природа акордики в музиці ХХст.» (1983 р.) та декілька статей у музичних журналах, присвячених тематиці «Майбутнє нашої музики», «Прокоф'єв та Шьонберг» та інші.

Із 1987 р. композитор повертається до рідного Львова та одночасно очолює кафедру композиції музичної академії ім.Лисенка та Львівську організацію Спільки композиторів України. Це період розквіту творчого, педагогічного талантів та суспільно-культурної діяльності композитора. За його сприяння та підтримки організовуються міжнародний фестиваль «Музика українського зарубіжжя», «Пам'яті жертв Голодомору 1933 р.» та виконання творів сучасних українських митців, що мали на меті популяризацію та підтримку вітчизняної української музики за кордоном. Окрім творчої роботи композитор успішно керує камерним оркестром Львівської музичної академії ім. М. Лисенка та є організатором фестивалів сучасної музики «Контрасти» у Львові. Протягом останніх років композитор багато гастролював за кордоном – Італія, Німеччина, Канада, Америка, Австралія.

Література:

1. Івахова К.П. Історико-мистецтвознавчі та художньо-дидактичні дослідження фортепіанної творчості Мирослава Скорика. *Педагогічний дискурс*. 2013. Вип. 15. С. 279–285.

2. Кияновська Л.О. Українська музична культура : навчальний посібник. Київ : ДМЦНЗКМ, 2002. 160 с.

3. Скорик М.М. Про прогресивне та догматичне новаторство. *Радянська музика*. 1971. № 8. С. 17–23.
4. Скорик М.М. Ладова система С.Прокоф'єва : монографія. Київ : Музична Україна, 1969. 99 с.
5. Скорик М.М. Структура і виразна природа акордики в музиці ХХ ст. : монографія. Київ : Музична Україна, 1983. 160 с.
6. Екстравагантний та іронічний Скорик. *Львівський портал* : веб-сайт. URL: <https://portal.lviv.ua> (дата звернення: 30.01.2024 р.).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-402-3-11>

**YAKIV YATSYNEVYCH'S ROMANCE
«EARTH, MY ALL-FERTILE MOTHER»: FEATURES
OF THE MUSICAL EMBODIMENT OF IVAN FRANKO'S POETRY**

**СОЛОСПІВ ЯКОВА ЯЦИНЕВИЧА
«ЗЕМЛЕ, МОЯ ВСЕПЛОДЮЩАЯ МАТИ»: ОСОБЛИВОСТІ
МУЗИЧНОГО ВТІЛЕННЯ ПОЕЗІЇ ІВАНА ФРАНКА**

Chamakhud D. V.

*Lecturer at the Department
of Theory, Methods of Music Education
and Instrumental Training, Lecturer
of the Cyclic Commission of Methods
of Music Education and Vocal
and Choral Training
Communal Institution of Higher
Education «Lutsk Pedagogical College»
of the Volyn Regional Council
Lutsk, Ukraine
Postgraduate Student at the Department
of History of the Ukrainian Music
and Musical Ethnology
Ukrainian National Tchaikovsky
Academy of Music
Kyiv, Ukraine*

Чамахуд Д. В.

*викладач кафедри теорії,
методики музичної освіти та
інструментальної підготовки,
викладач циклової комісії методики
музичної освіти та вокально-хорової
підготовки
Комунальний заклад вищої освіти
«Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради
м. Луцьк, Україна
аспірантка кафедри історії
української музики та музичної
фольклористики
Національна музична академія
України імені П. І. Чайковського
м. Київ, Україна*

Камерно-вокальну спадщину української музики першої третини ХХ століття презентують твори як М. Лисенка, так і його